Rundskriv

Nr. 1/2022–2023

Juni 2022

Norsk Oversetterforening

Foto: Blunderbuss

Kjære medlem

Takk for sist til dere som var på årsmøtet – det begynner å bli en stund siden nå. Og ikke minst, tusen takk for tilliten. Jeg gleder meg til å være leder i NO også de neste to årene!

Det har vært en begivenhetsrik vår på så mange måter. Verden har åpnet, og det har vært mulig å møtes igjen. Vi har vurdert det slik at det etter en periode med stor avstand og utilgjengelighet har vært nesten nødvendig å reise for å gjenoppta kontakt med våre kolleger og samarbeidspartnere i oversetterorganisasjoner internasjonalt. Siden slutten av april har NOs representanter deltatt på arrangementer i intet mindre enn seks forskjellige land, foruten vårt eget, og har gjennom dette også knyttet tettere bånd til våre norske søsterorganisasjoner.

NO ut i verden

Turneen begynte tidlig i april da Universitetet i Agder inviterte de norske oversetter-organisasjonene til Kristiansand for å orientere om norsk oversetterlandskap sett fra foreningshold. I slutten av april deltok foreningsleder sammen med Hedda Vormeland på et seminar om oversetterrettigheter i Praha i regi av den tsjekkiske oversetter-foreningen Překladatelé Severu (Translators of the North), der vi var bedt om å fortelle om normalkontrakten og NOs arbeid og utfordringer. Krigen i Ukraina har naturligvis tatt stor plass i manges bevissthet, og i mai dro foreningsleder sammen med Heidi Marie Kriznik (DnF) og Alexander Løken (NBU) til årsmøtet i Baltic Writers Council i Visby, først og fremst for å møte organisasjoner fra land som merker krigen mer på kroppen enn vi gjør her i Norge. Der møtte vi blant annet representanter for Polen, som får store deler av flyktningstrømmen, og Belarus, der forfatter- og oversetter-organisasjonen nå er tvangsnedlagt og regnes som terrororganisasjon.

I medio mai var NO representert ved foreningsleder, styremedlem Rune R. Moen og Bjørn Herrman på årsmøtet i CEATL, den europeiske sammenslutningen av litterære oversetter-organisasjoner, i Sofia. CEATL har flere gode arbeidsgrupper som bl.a. jobber med «best practice» og opphavsrett. Her fikk vi også møte lederen for den ukrainske oversetterforeningen UATI og PEN Ukraine (begge på skjerm) og en ukrainsk oversetter som var bosatt i Sofia.

I ultimo mai var det tid for bokmesse i Warszawa, der nestleder E. Beanca Halvorsen deltok i en panelsamtale og et verksted om oversetterrettigheter. Samme uke deltok redaksjonsmedlem i NOleks Christine Amadou på en konferanse om oversettelse og oversettelseshistorie i Tallinn, der hun presenterte NOleks som et av flere oversetter-leksika. Og helt i slutten av mai reiste foreningsleder og styremedlem Jan Chr. Næss som NOs delegasjon til FITs verdenskongress i Varadero på Cuba, der Jan ble valgt inn i FITs råd som Norges representant. NO har besluttet å engasjere seg spesielt i arbeidsgruppen for litteratur og opphavsrett i perioden frem mot neste kongress i Costa Rica i 2025.

På FITs åpne kongress deltok også to av våre medlemmer med presentasjoner. Elisabet Middelthon snakket om utfordringene ved at engelsk tar større og større plass som akademisk språk i Norge, og Astrid Nordang fortalte om å oversette Natalia Ginsburg, og på vegne av Kristin Gjerpe om å oversette Elsa Morante. Den lille gjengen med oversettere fra NO og NFFO som hadde tatt turen til Cuba, fikk også en liten smakebit av Havanna, enten i forkant eller etterkant av kongressen. Cuba er virkelig et vakkert og kontrastfylt land, men dessverre sterkt preget av et undertrykkende regime og de siste årenes pandemi.

NYE MEDLEMMER

Vi ønsker velkommen til:
Merete Franz
Hilde Matre Larsen
Øyvind Rangøy

MEDLEMSKONTINGENT

Har du glemt å betale? Hvis du ikke har mottatt giro, kan beløpet betales til kontonummer **7877 08 63898**.

Kr 750 for fullt betalende medlemmer og kr 375 for de som ble pensjonister etter 2007. Merk overfø-ringen med «Medlems-kontingent 2022» og **navn**.

NB! Æresmedlemmer, uføretrygdede og de som har fylt 80 år, er fritatt. Medlemstilbudene gjelder kun for de som ikke skylder kontingent.

Leiligheten i Berlin
NOs årsmøte ba styret utrede om vi kunne stille leiligheten i Berlin til disposisjon for ukrainske kolleger på flukt. Det har ikke vært lett å finne en enkel løsning, men vi har nå besluttet å tilby arbeidsopphold med tilhørende stipend formidlet gjennom den ukrainske oversetterorganisasjonen UATI. Det betyr at vi i perioden 1.7.2022 til 1.8.2023 ikke kommer til å utlyse Berlin-leiligheten for medlemmer på samme måte som tidligere, men legge ut ledige uker fortløpende. Det vil naturligvis gjøre det mindre enkelt for dere som medlemmer å planlegge reiser, men vi håper at det er til å leve med.

Lydbokutnyttelse når oversetter sitter med rettighetene
Det som ikke er til å leve med, er at Bonnier forlag fortsatt forsøker å få oversettere til å overdra rettigheter til oversettelser uten vederlag, og også har utgitt flere lydbøker uten noen som helst honorering. NO har fremmet krav om erstatning i sakene der det siste er tilfellet, men vi har så langt ikke fått noen reell respons på kravet.

Bonnier mener det er urimelig at de skal betale noe utover lydbokhonorar for oversettelser der oversetter sitter med rettighetene. De tilbyr altså et honorar tilsvarende tilleggshonorar for lydbokutnyttelse, det vil si 5 % forskudd og 12,5 % / 10 % lisensavgift. Slik unngår de å betale for rettighetene til oversettelsen, og betaler bare for én av flere mulige utnyttelsesformer. Vi fraråder å inngå avtale på disse betingelsene, da det på sikt kan være med på å undergrave normalavtalen.

Når et forlag har mistet rettighetene til originalverket, går alle rettighetene til oversettelsen tilbake til oversetteren (punkt 2.2 i normalkontrakten), som på helt fritt grunnlag kan forhandle med en ny utgiver. Det er derfor viktig at du, dersom du blir kontaktet av et annet forlag enn det opprinnelige for en utgivelse, bringer på det rene om du selv innehar rettighetene. Dette skal det opprinnelige forlaget ved forespørsel opplyse om.

NO mener at 50 % av dagens normalsats er et rimelig utgangspunkt for forhandlinger om overdragelse av opphavsrettigheter. Det sikrer forlaget retten til å utnytte oversettelsen som både papir-, lyd- og e-bok til halve prisen av hva det ville koste å oversette på nytt, og det gir oversetteren rimelig kompensasjon for overdragelsen. Vi anbefaler videre at det inngås ny normalkontrakt der det presiseres at honorar for andre utnyttelsesformer skal beregnes ut fra fullt normalhonorar.

Vi understreker at advarselen mot å inngå avtaler med Bonnier utelukkende gjelder lydbok der rettighetene har falt tilbake til oversetter, utover dette er det ikke problematisk å inngå avtaler med forlaget. Dersom du er i tvil eller trenger hjelp, ta kontakt med NO.

Når det er sagt, er det god grunn til fortsatt å være årvåken når det gjelder lydbokutgivelser. Det at Spotify nå uttaler at lydbokmarkedet er meget interessant, er et tegn på at lønnsomheten fra utgiverperspektiv betraktes som god – sannsynligvis på opphavernes bekostning.

Lov om kollektiv forvaltning av opphavsrett
Styret jobber videre med hvordan NO skal forholde seg til den nye loven som pålegger oss i større grad å fordele rettighetsvederlag individuelt. Det er mye som tyder på at de største utfordringene ligger i å forankre, begrunne og dokumentere, og at loven ikke vil få så store økonomiske konsekvenser som vi fryktet. Det er imidlertid fortsatt flere ting som er uklare, og selv en av Norges fremste opphavsrettsjurister, Ole Andreas Rognstad, mener at lovens konsekvenser for medlemsorganisasjoner som NO kan tolkes på forskjellige måter.

NORSK PENS KOMITÉ for fengslede forfattere
Vi søker en ny representant for NO i komiteen. Interessert? Ta kontakt med oss.
E-post sendes ut med ytterligere informasjon.

NYTT I NOleks
Biografier om Petra Ottilia Annette Boyesen, Bjørn Endreson, Ursula Krogvig, Ragnar Kvam, Magnus Brostrup Landstad, Ivar Magnus Ravnum, Olav Rytter, Annik Saxegaard, Daisy Schjelderup, Esther Patricia «Pat» Shaw, Helge Simonsen, Elisabeth Thams, Trygve Width og Reidar Øksnevad.

Rundskriv

Post- og besøksadresse:
Kronprinsens gate 17,
0251 OSLO

Telefon: 22 47 80 90
E-post: post@translators.no
www.oversetterforeningen.no
www.oversetterleksikon.no

Kjære medlem

Det er lenge siden siste rundskriv, men vi vil gjøre vårt beste for å få ut rundskrivet regelmessig fremover.

Hold av viktige datoer:

Seniortreff
Tirsdag 30. august

Hieronymusfeiring
Torsdag 29. september

Høstseminar
Fredag 30. september til søndag 2. oktober

Julemøte
Lørdag 26. november

Årsmøte 2023
Lørdag 25. mars

Med vennlig hilsen og ønske om god sommer

Norsk Oversetterforening

Styreseminar
Styret og administrasjonen i NO har akkurat vendt hjem fra et vellykket styre-seminar i Holmsbu, der vi blant annet diskuterte overnevnte direktiv, neste års 75-årsjubileumsfeiring og hvordan og sammen med hvem vi skal jobbe videre for å få gjennomslag for våre to kjernesaker: styrking av innkjøpsordningen for oversatt litteratur og innføring av tjenestepensjon for frilansere. Vi snakket også om formidling og synliggjøring av oversatt litteratur og et eventuelt samarbeid med NFFO om dette. Det ble også tid til natursti, besiktigelse av Sørensen-eika og selvsagt bading.

Nå er det snart sommerferie, men i august er vi i gang igjen og starter friskt med deltakelse på Arendalsuka og planleggingsmøte for en heldagskonferanse om sosiale rettigheter for selvstendig næringsdrivende og frilansere som skal gå av stabelen i midten av september. I august lyser vi også ut kulturreisen til Skottland med tentativ reisedato 14.-22. oktober.

Jeg ønsker alle en riktig god sommer med passe doser sol og regn og tid til å lese masse god oversatt litteratur. Selv begynner jeg med Tove Jansons *Sommerboken*, oversatt av William Heinesen.

Hilde Lyng
foreningsleder

VI GRATULERER

Bjørn Herrman som æresmedlem i NO
Geir Uthaug med NOs Hieronymusdiplom
Tove Bakke med Det skjønnlitterære oversetterfonds pris 2022
Astrid Nordang med Kritikerprisen for beste oversettelse 2021
Hedda Vormeland med Kulturdepartementets pris for beste oversettelse av barne- og ungdomslitteratur 2021
Turid Farbregd med utnevnelsen til ridder av første klasse av Den kongelige norske fortjenstorden
Lars Moa med Karel Čapek-medaljen for oversettelse fra et språk med begrenset utbredelse
Stian Omland med hederlig omtale («honourable mention») til Astrid Lindgren-prisen
Kari Engen og Inger Sverreson Holmes med foreningens Jubelbrus.

TILLITSVALGTE I NORSK OVERSETTERFORENING 2022–2023

STYRET

Leder: Hilde Lyng
Nestleder: E. Beanca Halvorsen
Medlemmer: Fartein Døvle Jonassen
Eve-Marie Lund
Marius Middelthon
Rune R. Moen
Ute Neumann
Jan Christopher Næss

FAGLIG RÅD

Leder: Agnete Øye
Nestleder: Kyrre Haugen Bakke
Medlemmer: Gøril Eldøen
Bård Kranstad
Hege Mehren
Kai Swensen
Styrets representant:
Eve-Marie Lund

Varamedlemmer til Stipendkomiteen:
Elisabeth Bjørnson
Kristina Solum

BASTIANKOMITEEN

Medlemmer: Kristin Fridtun (ekstern)
Tom Lotherington
Per Qvale
Varamedlemmer:
Bjørn Herrman
Birgit Owe Svihus

BASTIANKOMITEEN for barne- og ungdomslitteratur

Medlemmer: Nina Aspen
Guri Fjeldberg (ekstern)
Johann Grip
Vara-medlemmer:
Dagny Holm
Eli-Ann Tandberg

VALGKOMITEEN

Medlemmer: Kari Bolstad, 2022–23
Kari Engen, 2021–23
Magne Tørring, 2022–24
Varamedlem: Tor Tveite, 2022–23